

WYRYCKIE WIEŚCI

KWARTALNIK KULTURALNO – SPOŁECZNY

WYRYCKIE WIEŚCI

„Uważajcie gospodarze, święty Józef groch siać każe”

19 Marca wspominamy postać św. Józefa, oblubieńca Maryi, opiekuna i wychowawcę Jezusa. Ów święty wywodził się z rodu króla Dawida, mieszkał w galilejskim mieście Nazaret, był cieślą i stolarzem. Ewangelie przedstawiają go jako człowieka sprawiedliwego, pobożnego, pracowitego, rozsądnego, skromnego i pokornego.

Początki kultu świętego w Polsce przypadają na średniowiecze jednak szczególnie rozwinął się on po cudownej koronacji obrazu Świętej Rodziny z kolegiaty kaliskiej (1796 r.),

a nasilił się po uroczystych obchodach stulecia tego wydarzenia, co przyczyniło się do popularyzacji taskami słynącego wizerunku.

Święty Józef zajmuje ważne miejsce w polskiej religijności i tradycji ludowej. Jego wizerunki chętnie zawieszano w domach, popularne były także przedstawiające go obrazki dewocyjne. Święty ukazywany jest zazwyczaj z Dzieciątkiem Jezus na ręku, lilią symbolizującą niewinność, narzędziami ciesielskimi, bukłakiem na wodę, laską wędrowca, kwitnącą różdżką Jesego, czy też w scenach z życia Świętej Rodziny. Ponadto pojawia się w modlitwach za jego wstawiennictwem, a także w kolędach i kantatach bożonarodzeniowych oraz innych popularnych pieśniach religijnych.

19 marca – dzień uroczystego wspomnienia św. Józefa wyznaczał początek (po długim okresie zimowym) wiosennych prac na roli.

Topienie Marzanny i Jare Gody

Jare Gody czyli święto wiosny wywodzi się z tradycji przedchrześcijańskich Słowian. Obchody rozpoczynały się w okolicy wiosennej równonocy i trwały przez kilka dni. Z reguły były huczne i wesole. Po wielkiej zabawie następowało wielkie... sprzątanie. Do naszych czasów przetrwało kilka pradawnych zwyczajów w nieco zmienionej formie.

W źródłach można znaleźć wiele wyjaśnień pochodzenia nazwy wiosennego święta – Jare Gody. Jedni badacze twierdzą, że wywodzą się od prasłowiańskiego określenia wiosny – jar. Słowo to oznaczało również młodzieńczą witalność, siłę i krzepkość. Zdaniem innych wiosenne święta były poświęcone Jaryle – bóstwu płodności czczonego przez Słowian wschodnich i południowych. Miał też występować pod innymi imionami: Jaruna i Jarowit.

Znane nam dzisiaj topienie Marzanny także wywodzi się z tamtych czasów. W starosłowiańskiej tradycji była ona boginią zimy i śmierci. Święta ku czci Jaryły rozpoczynały się od zniszczenia kukły symbolizującej Marzannę. Wedle wierzeń, rytuał ten miał zapewnić obfite plony. Cała uroczystość przebiegała przy akompaniamencie głośnej muzyki i radosnych śpiewów.

W dniu świętego patrona bacznie obserwowano pogodę, gdyż uważano, że zapowiada ona przyszłe urodzaje, co znalazło swoje odzwierciedlenie w licznych przysłowiach.

Tradycyjnie w całej Polsce w wigilię św. Józefa naprawiano bocianie gniazda, by zrobić miejsca lęgowe dla tych powszechnie szanowanych ptaków. Ich obecność na wiejskich strzechach miała przynosić domostwom dostatek i szczęście w rodzinach. Warto dodać, że wyjątkowo w dniu 19 marca, pomimo Wielkiego Postu, dozwolone było zawieranie związków małżeńskich właśnie ze względu na wspomnienie w kościele katolickim św. Józefa – patrona dobrych małżeństw.

Święty Józef przywoływany jest także jako patron dobrej śmierci, opiekun rodzin, wspomóżyciel ojców. Z kolei ze względu na zajęcie, którym się trudnił, został patronem rzemieślników, zwłaszcza zajmujących się obróbką drewna, a więc cieśli, stolarzy i drwali.

Z dniem św. Józefa związanych jest wiele ludowych przysłów dotyczących zarówno przewidywań meteorologicznych, jak i prac polowych:

„Gdy na święty Józef bociek przybędzie, to już śniegu nie będzie”;

„Na świętego Józefa pięknie, zima prędko pęknie”;

„Święty Józef kiwnie brodą, idzie zima na dół z wodą”;

„Święty Józef pogodny, będzie roczek wodny”;

„Jak na świętego Józefa chmurki, to sadź ziemniaki gdzie górki, a jak pogoda, to sadź gdzie woda”;

Przyozdobioną słomianą kukłę niesiono przez całą wioskę przytapiając w każdej napotkanej kałuży. Po drodze podpalano gałązki jałowca. Poza granicami wsi kukła stawała w płomieniach, a jej zwęglone truchło topiono w strumieniu, rzece lub stawie. Z tym rytuałem związana była cała gama przesądów. Należało bardzo uważać, aby przypadkiem nie dotknąć pływającej już kukły – miało to grozić uschnięciem ręki. Natomiast potknięcie się w drodze do domu miało zwiastować rychłą śmierć, jeszcze przed przyszlórocznymi Jarymi Godami.

Po „uśmierceniu” zimy przychodził czas na „przywołanie” ciepła. W tym celu na szczytach okolicznych wzgórz i pagórków rozpalano wielkie ogniska. W ich blasku oddawano się uctowaniu oraz wesołej zabawie przy muzyce i śpiewach.. Następnego dnia przychodził czas na rytualne oczyszczenie poprzez polewanie zimną wodą i smaganie po łydkach brzożowymi witkami. Aby dokładnie pozbyć się wszelkich przejawów zła związanego z zimą i śmiercią należało dokonać bardzo dokładnego wysprzątania całego obejścia łącznie z okadzaniem chaty i praniem wszystkich ubrań.

Bielik zwyczajny (*Haliaeetus albicilla*)

Bielik zwyczajny, bielik należy do gatunku dużego ptaka drapieżnego z rodziny jastrzębiowatych (podrodzina myszołowy lub orłany). Błędnie nazywany orłem.

Bielik zwyczajny lęgnie się w różnorodnych krajobrazach, w których występują akwenty, tereny podmokłe lub ciek wodne (nad rzekami pojawia się zwłaszcza po lęgach), starodrzewy w pobliżu dużych, otwartych zbiorników wodnych. Chętnie gniazduje na wysokich i starych drzewach. Osobniki przed osiągnięciem dojrzałości (czyli około piątego roku życia) koczują. Można drapieżniki wtedy zobaczyć w większych grupach.

Bielik, wyglądający podobnie do orła, był uważany za króla ptaków. Przyjmuje się, iż to ten gatunek jest uwidoczniony w godle Polski. Jednak za ptaka umieszczanego w herbach polskich można też uznać 9 innych gatunków, takich jak: orzeł przedni, orzeł cesarski, orzeł stepowy, orlik grubodzioby, orlik krzykliwy, orzełek południowy, bielik wschodni, gadożer oraz rybołów.

Gmina Wyrki również ma przedstawiciela tego gatunku na swoim terenie. W obrębie gniazda jest stworzona specjalna strefa która wynosi w porze lęgowej 1000m.

Tekst i zdjęcia Tomasz Kawiak

Umysłowe zmagania w Zahajkach

Królowe i Damy - pod taką nazwą odbyła się pierwsza gala szachowo-warcabowa organizowana przez Stowarzyszenie Edukacja w Akcji w Zahajkach. Dobra frekwencja i wysoki poziom rywalizacji, w której nie zabrakło reprezentantów naszego regionu, zapowiada, że będzie to wydarzenie cykliczne.

W Zahajkach 43 osoby rywalizowały w kilku kategoriach wiekowych. W grupie U13 pierwsze miejsca zajęli Pola Mielniczuk (MKS Agros Chełm) i Jan Grondkowski (Szachowe Polesie Wyrki), drugie Zofia Jasionowicz (Szachowe Polesie Wyrki) i Szymon Wachewicz (MKS Agros Chełm), a trzecie Iga Adamowicz (Koło Szachowe Sawena Sawin) i Ksawery Michałek (MKS Agros Chełm). W rywalizacji U17, gdzie rywalizowano bez podziału na płeć, najlepszy byli Daniel Zaborski (MKS Agros Chełm), za nim znalazła się Kinga Pietrucha (MKS Agros Chełm), a podium zamknął Bartosz Dąbrowski (Korolówka). Zmagania seniorów wygrał Bartosz Michałek (Chełm), drugi był Michał Dragan (Wierzbica), a trzecia Aniela Piech (AZS KUL).

Dodatkowo, nagrodę dla najlepszego zawodnika w klasyfikacji generalnej otrzymał Jan Grondkowski, który stoczył bardzo zacięty pojedynek z Bartoszem Michałkiem.

Garść informacji z Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyrkach

Koncert z okazji Dnia Kobiet 2024

10 marca 2024 r. w Sali Wielofunkcyjnej Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyrkach odbył się koncert z okazji Dnia Kobiet. Niedzielne popołudnie spędziliśmy z Trio Flamenco. Widowisko było skoncentrowane na ukazaniu piękna i wirtuozerii flamenco, uchodzącego za najsłynniejszy hiszpański taniec. Między poszczególnymi tańcami można było usłyszeć hiszpańskie pieśni „cante flamenco” oraz ciekawe opowieści o historii i kulturze Andaluzji!

Malowanie na szkle - zajęcia warsztatowe

W czwartkowe popołudnie (22.02.2024) w ramach cotygodniowych spotkań Klubu Seniora „Aktywni” odbyły się warsztaty malowania na szkle. Zajęcia poprowadziła pani Agnieszka Jaroszyńska - Lao.

Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki

W czwartkowe popołudnie (08.02.2024), odbyło się spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki. Tematem spotkania była twórczość Grupy Poetyckiej „Nadbużańska Fraza”, działającej przy Stowarzyszeniu Twórców Kultury Nadbużańskiej. Popołudniowe wydarzenie upłynęło przy inspirujących rozmowach, kawie i słodkich przekąskach, po czym goście mieli możliwość zwiedzić naszą bibliotekę.

Ferie Zimowe

W pierwszym tygodniu ferii zimowych, od poniedziałku do środy odbyły się seanse filmów animowanych. W czwartek, 1 lutego, Teatr Edukacji i Profilaktyki „Maska” zapewnił najmłodszym dzieciom rozrywkę w ramach animacji „Kraina Śniegu. Zabawy z Elizą i Bałwankiem”.

W drugim tygodniu ferii zimowych gościliśmy grupę dzieci, które pod okiem instruktora Pana Mariusza Józefczuka ćwiczyły umiejętności z zakresu robotyki, w celu przygotowania do ogólnopolskiego turnieju.

Serdecznie zapraszam do Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyrkach,

Hanna Czelej
Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej
w Wyrkach

Informacje Społeczne

Rozbudowa światłowodowej sieci szerokopasmowego dostępu do Internetu w Gminie Wyryki

W ramach Projektu Unijnego finansowanego z środków Krajowego Planu Odbudowy i Funduszy Europejskich na Rozwój Cyfrowy kolejne gospodarstwa domowe otrzymają dostęp do otwartego światłowodu.

Korzystanie z światłowodu będzie możliwe po zamówieniu usług od dowolnego operatora. Budowa będzie polegała na podwieszeniu kabla światłowodowego na słupach PGE oraz częściowo na umieszczeniu kabli w pasach drogowych.

Inwestorem jest FIBEE IV Spółka Z.O.O z Poznania. Operatorzy to m.in: Orange Polska, T-Mobile, Plus, Play, UPC i INEA.

Podwykonawcą budowy i projektu w naszej gminie jest FIRMA HANDOWO-USŁUGOWA BELL z Białej Podlaskiej. Pracownicy firmy rozpoczęli już prace projektowe. W przeciągu najbliższych tygodni projektanci zwrócą się do Państwa z prośbą o wyrażenie pisemnej zgody na podwieszenie kabla nad Państwa działkami lub polami. Kable podwieszane będą około 30 cm poniżej linii energetycznej. Budowa rozpocznie się w pierwszych dniach maja i potrwa do lipca. Usługi będą dostępne w okolicach września.

W przypadku pytań można kontaktować się z projektantami FHU BELL pod numerem 83 343 14 62 w godzinach 10.00 – 11.00 lub mailowo pod adresem kontakt@firmabell.pl

STAWKI ZA ŚMIECI

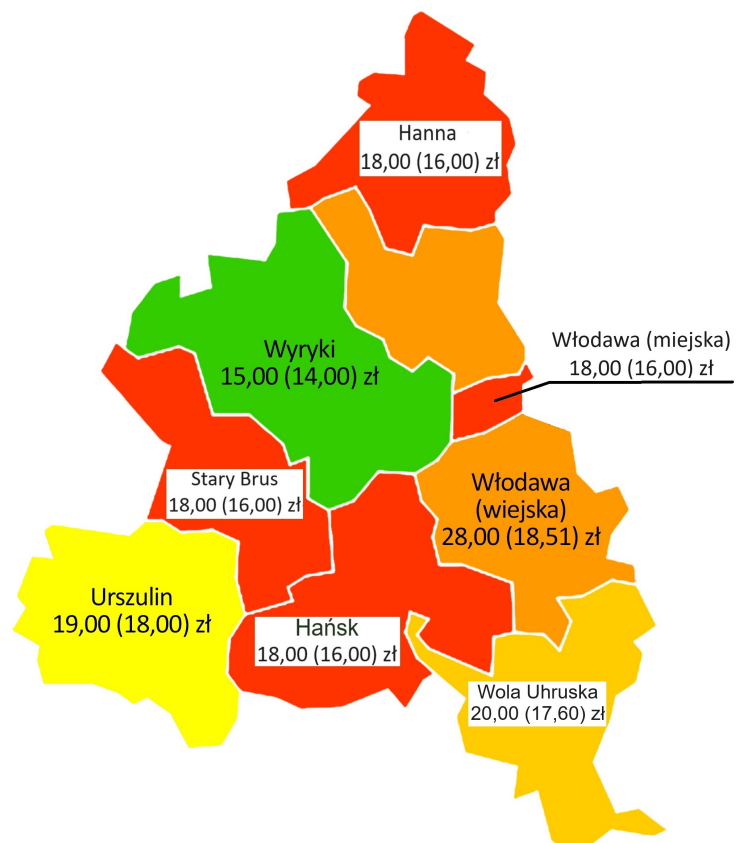
Jak co roku przedstawiamy stawki za wywóz odpadów w poszczególnych samorządach Powiatu Włodawskiego.

Na uwagę zasługuje fakt, że stawki w Gminie Wyryki utrzymują się na najniższym poziomie - mieszkańcy sąsiednich gmin po prostu płacą więcej.

Nie ulega wątpliwości, że w trakcie ostatnich kilku lat odnotowany został znaczący wzrost opłat za wywóz śmieci w naszej gminie, powiecie włodawskim jak i praktycznie w całym kraju. Spowodowane jest to ogólnym wzrostem kosztów, jak również narzuconymi przez przepisy minimalnymi wymaganiami co do sposobu organizacji wywozu, jego częstotliwości, itp.

Co ciekawe najniższe stawki ma gmina Wyryki, która nie jest członkiem Międzygminnego Związku Celowego (miasto Włodawa, gminy Stary Brus, Hanna i Hańsk), ani też nie ma na utrzymaniu własnego zakładu komunalnego (Urszulín i gmina wiejska Włodawa).

Konieczność organizowania corocznych przetargów na odbiór odpadów jest uciążliwa, ale jednak opłacalna.

Zebrania wiejskie – wybory Sołtysów i informacje o budżecie gminy.

W dniach 16 – 28 luty w Gminie Wyrzyki odbyło się 16 zebrań wiejskich, których głównym punktem były wybory sołtysów i rad sołeckich na kolejną kadencję.

Zmiany są duże, wybrano 8 nowych i 8 „starych” sołtysów.

W zebraniach udział wzięło blisko 500 mieszkańców gminy, pięcioro dotychczasowych sołtysów nie kandydowało, wszyscy oni pełnili swoje funkcje przez co najmniej dwie kadencje, natomiast w trzech sołectwach zmiana jest związana z wygranymi wyborami przez nowe osoby z dotychczasowymi sołtysami.

Nowych sołtysów wybrano w sołectwach: Adampol – Andrzej Trojanowski, Suchawa – Dagmara Śladowska, Kaplonosy – Arkadiusz Siwiec, Kaplonosy-Kolonia – Tadeusz Garbał, Wyrzyki-Połód – Grzegorz Studziński, Wyrzyki-Wola – Adam Czelej, Wyrzyki-Kolonia – Agnieszka Kubera, Horostyta-Kolonia – Joanna Leśniewska-Gulwell. W tym gronie jest dwoje zdecydowanie najmłodszych sołtysów w gminie – Adam Czelej, który ma 26 lat oraz 2 lata starsza Dagmara Śladowska. W Adampolu z uwagi na tragiczną śmierć pana Trojanowskiego konieczne było zorganizowanie kolejnych wyborów, te odbyły się 21 marca, sołtysiem została pani Agnieszka Konczal. Swoje funkcje przez kolejną kadencję pełnić będą: Lubień – Zbigniew Panasiuk, Wyrzyki-Adampol – Robert Torbicz, Zahajki – Alina Tercjak-Chuk, Zahajki-Kolonia – Bogusław Wilczyński, Krzywowierzba – Beata Tyszczyk, Ignaców – Paweł Horszczaruk, Horostyta – Jerzy Bełas, Lipówka – Edward Pochwatka. Co ciekawe wszyscy dotychczasowi sołtysi, którzy uzyskali reelekcję byli jedynymi kandydatami podczas wyborów w swoich sołectwach. Wybory przeprowadzono zgodnie z przyjętymi przed 5 laty statutami sołectw. W Gminie Wyrzyki wybory odbywają się w lutym od wielu lat, jest to związane z rokiem budżetowym, a raczej podatkowym – tak by nakazy do mieszkańców przekazywały już nowo wybrane osoby.

Kadencja sołtysów będzie trwała 5 lat, gratulujemy wszystkim wybranym, życzymy owocnej współpracy z samorządem Gminy Wyrzyki oraz aktywnego reprezentowania wszystkich mieszkańców.

Zebrania wiejskie były też okazją do podsumowania działalności Gminy Wyrzyki w roku 2023 oraz omówienia budżetu na rok 2024. A są to najlepsze lata Gminy w XXI wieku. Jest wiele do zrobienia, zmiany są jednak zauważalne „gołym okiem” i co najważniejsze będą skutecznie kontynuowane.

W 2024 roku wybudowane będą nowe gminne drogi asfaltowe w Suchawie (Stara wieś, Zduchy, Osiedle), Adampolu (Nowe osiedle), Zahajki (Jaźwiny) oraz kilkanaście dróg o nawierzchni tłuczniowej do zabudowań mieszkalnych i innych ważnych miejsc jak np. droga do ujęcia wody w Lubieniu czy dojazd do miejsc pamięci w Adampolu. Wszystko dzięki skutecznie pozyskanym środkom zewnętrznym (dofinansowanie przekracza 95% wartości zadań). Powstanie 91 indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków, 2 duże oczyszczalnie ekologiczne przy szkołach oraz kilkanaście zasuw sekcyjnych w poszczególnych miejscowościach na gminnym wodociągu (skutecznie pozyskane finansowanie ze środków unijnych – 100% wartości zadania!).

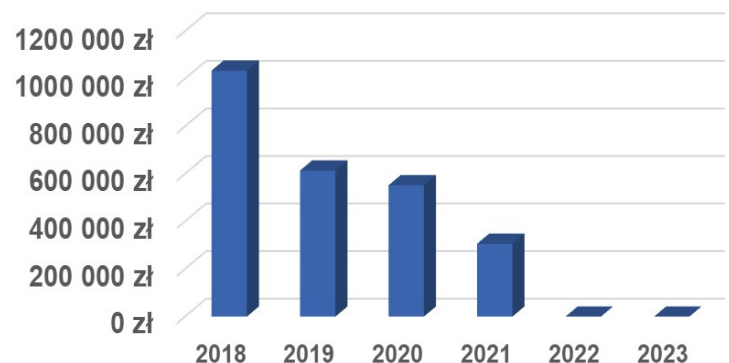
Wybudowane zostaną nowe gminne drogi, w ramach zagospodarowania poscaleniowego, asfaltowe do zabudowań mieszkalnych w Kaplonosach i Kaplonosach – Kolonii oraz kilkanaście dróg gminnych dojazdowych do pól o nawierzchni tłuczniowej lub żwirowej (realizacja powiat włodawski, finansowanie 100% środki unijne i rządowe). Droga powiatowa Lipówka – Zahajki zyska nową nawierzchnię asfaltową (finansowanie 98% wartości zadania ze środków Polskiego Ładu, 1% powiat, 1% gmina Wyrzyki).

Wartość ww. zadań drogowych tylko w tym roku to rekordowe ponad 23 mln zł. Jest to możliwe dzięki bardzo dobremu wnioskowi składanemu przez gminę i powiat, a przede wszystkim dzięki bardzo dobrej wzajemnej współpracy.

A już teraz przygotowujemy się do złożenia wniosków do programu Orlik 2024 na budowę infrastruktury sportowej w Suchawie oraz do rządowego programu wsparcia dla gmin przygranicznych (kolejne inwestycje drogowe i wodno-kanalizacyjne).

Planowanie kolejnych zadań jest możliwe dzięki spłaconym kredytom i braku zadłużenia gminy.

Zadłużenie Gminy Wyrzyki w latach 2018-2023

SPEŁNIENIE A NOWE WYZWANIA

Minęło już 9 lat mojej aktywności w samorządzie Gminy Wyryki, w tym 5 lat na stanowisku Wójta Gminy.

Dziękuję Wam za zaufanie którym mnie obdarzyliście, za to, że zwyczajnie mogę, nawiązując do tytułu, czuć się spełniony. Skoro spełniony to skąd te nowe wyzwania? Spełnienie to odmieniony Urząd Gminy – nowi ludzie, nowe role części pracowników, a na zewnątrz – nowy wygląd kompleksowo ocieplonego budynku, z nową, właśnie ukończoną, instalacją grzewczą zasilaną gruntowymi pompami ciepła. To co przed nami, to nowa aranżacja otoczenia Urzędu z przebudową budynku gospodarczego.

Dlaczego Referat Rozwoju Gospodarczego i Ochrony Środowiska?

Zdecydowałem postawić na rozwój Gminy Wyryki, choć było to słowo kilka lat temu zupełnie obce wręcz abstrakcyjne w odniesieniu do naszej gminy.

Spełnienie to zrealizowane inwestycje. Kolejno m.in.: budowa świetlicy w Wyrykach – Woli, zagospodarowanie przestrzeni publicznej w Lubieniu, przebudowa ujęcia wody w Lubieniu – zupełnie nowa instalacja uzdatniania wody, przebudowa oczyszczalni przy ośrodku zdrowia. Wymiana wszystkich opraw oświetlenia ulicznego na energooszczędne typu LED.

Odmienione budynki szkół w Kaplonosach i Wyrykach. Pełna termomodernizacja i odnowienie budynku ośrodka zdrowia ze zmianą sposobu ogrzewania na nowoczesne i ekologiczne gruntowe pompy ciepła.

Wykonanie lub wymiana instalacji grzewczych w tych świetlicach wiejskich, które wymagają całorocznego ogrzewania pomieszczeń. Kompleksowa przebudowa Starej szkoły w Zahajkach. Budowa nowych dróg gminnych i wiele innych zadań.

Każdego roku realizowanych jest także wiele mniejszych zadań ze środków pozyskanych z różnych źródeł oraz po około 40 zadań w ramach Funduszu sołeckiego.

Nowe wyzwania? To budowa kolejnych dróg. To co było w 2023 roku będzie kontynuowane w jeszcze szerszej skali w 2024 roku. Gmina wybuduje drogi warte 9 mln zł, a Powiat Włodawski zrealizuje zagospodarowanie poscaleniowe w Kaplonosach i Kaplonosach – Kolonii polegające w praktyce na budowie nowych dróg gminnych wartych ok 10 mln zł. Prace te zostaną wykonane na drogach gruntowych lub drogach o nawierzchni z bruku kamiennego. Dzięki tym pracom blisko 100% mieszkańców naszej gminy będzie miało zapewniony dojazd do swoich posesji. Ponadto droga Lipówka – Zahajki zyska nową nawierzchnię. O kolejne projekty będę zabiegał przy następnych naborach wniosków o dofinansowanie, ponieważ kluczem do wszystkich zadań jest skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, bez których tak pozytywne zmiany nie byłyby możliwe.

W 2024 roku wybudowanych zostanie 91 przydomowych oczyszczalni ścieków, a jest już całkiem spora lista rezerwowa, co dopinguje do aktywnego udziału w kolejnych naborach wniosków finansowanych ze środków unijnych, a te już niebawem.

Będąc radnym marzyłem o takiej skali zadań jaką mamy obecnie i jaka będzie w 2024 roku i w kolejnych latach. Praktyka pokazuje, że marzenia, dzięki cierpliwej, konsekwentnej pracy własnej oraz współpracy z wieloma osobami i instytucjami się spełniają, a otwartość i odwaga są niezbędne również w samorządzie.

Mirosław Torbicz

Echa z Urzędu

Drodzy Czytelnicy!

Szanowni Mieszkańcy!

Z radością zapraszam do lektury kolejnego wydania Wyruckich Wieści.

A w nim dużo dobrych wieści dla Gminy Wyrki – m.in. rozbudowa światłowodu w całej gminie oraz pozyskane przez nas ponad 4 mln zł ze środków unijnych i rządowych na cyfryzację, edukację oraz zabytki.

Bieg Tropem Wilczym

3 Marca w Suchawie odbył się Bieg „Tropem Wilczym”. Była to 12 edycja tego ogólnopolskiego wydarzenia, a na terenie gminy Wyrki spotkaliśmy się już po raz piąty. Za to po raz pierwszy już na kilka dni przed biegiem zamknięta została lista uczestników

– zapisało się 200 osób! Głównie z terenu powiatu włodawskiego, ale nie tylko. Co bardzo cieszy w tym roku prym wiodły rodziny i młodzież.

Komunikacja publiczna

Transport zbiorowy w Gminie Wyrki funkcjonuje od jesieni 2019 roku. Naszą gminę obejmują obecnie 3 trasy, a busy docierają do niemal wszystkich miejsc w gminie po tym, jak od 2023 roku dołączyła linia do Suchawy. I to właśnie 2023 roku dotyczy uchwała Rady Gminy w sprawie udzielenia pomocy Powiatowi Włodawskiemu, który jest organizatorem przewozów. Pomoc w kwocie 11664,00 zł to koszt, który pokrywa gmina za cały rok. Fundusz rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej jest obecnie jedynym programem skierowanym do organizatorów publicznego transportu zbiorowego, który przeznaczony jest na dofinansowanie realizacji zadań w tym zakresie. Ma on stanowić zachętę dla samorządów, aby przy wsparciu ze środków budżetu państwa uruchamiały linie komunikacyjne. 5 lat temu gmina Wyrki była obszarem wykluczonym komunikacyjnie, dzięki współpracy ze Starostwem i gminami naszego powiatu dziś każdy mieszkaniec ma możliwość korzystania z komunikacji publicznej.

Program Odbudowy Zabytków

Rada Gminy Wyrki przyjęła uchwałę w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków znajdującym się na terenie Gminy Wyrki, co pozwala na uruchomienie procedur związanych z renowacją obiektów zabytkowych na które pozyskaliśmy środki finansowe w ramach dwóch naborów Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Jest to 7 zadań na kwotę 1,6 mln zł. Dotacja stanowi aż 98% ich wartości.

Cyfrowe Lubelskie – cyfrowe Wyrki

„Elektroniczne usługi publiczne i dostęp do informacji przestrzennej” to tytuł projektu, który w partnerstwie 5 gmin z powiatów Radzyńskiego i Włodawskiego uzyskał dofinansowanie ponad 8 mln zł ze środków unijnych, w tym dla nas przypada aż 1,6 mln zł.

Przedsięwzięcie to zakłada zakup urządzeń i narzędzi cyfrowych usprawniających obsługę interesantów, umożliwiających załatwianie spraw online oraz dostęp do Planu ogólnego całej gminy, który po szerokich konsultacjach z mieszkańcami zostanie opracowany do końca 2025 roku.

Kształcenie w naszych szkołach

„Włączany kształcenie w Gminie Wyrki” to dokładnie 1 092 381,09 zł ze środków UE pozyskane dla naszych szkół. Zakończymy remonty, a tuż po feriach rozpoczęliśmy realizację projektu. Zyskają uczniowie - m.in. wyjazdy edukacyjne, zajęcia wspomagające komunikację i łatwiejsze przyswajanie wiedzy, robotyka, różne zajęcia przystosowane do indywidualnych potrzeb każdego ucznia.

Projekt to zakupy nowoczesnego sprzętu multimedialnego i pomocy dydaktycznych, wyposażenie pracowni.

Będą spotkania z przedstawicielami różnych zawodów i wyjazdy zawodoznawcze.

A to wszystko dzięki sukcesowi naszego projektu współfinansowanego ze środków unijnych EFS+, który będzie realizowany przez 30 miesięcy i nie przewiduje wkładu finansowego Gminy Wyrki!

Przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Trwają prace projektowe przy realizacji 91 indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 2 dużych oczyszczalni ekologicznych przy naszych szkołach. Zostaną one wybudowane jeszcze w tym roku. Realizacja zadania jest możliwa dzięki skutecznie pozyskanym środkom unijnym.

Trwają też zapisy kolejnych osób zainteresowanych wykonaniem przydomowych oczyszczalni ścieków. Z uwagi na dużą ilość chętnych złożymy następny wniosek przy najbliższej okazji, o czym zostaną poinformowani wszyscy mieszkańcy.

Kolejne środki dla Gminy Wyryki

Utworzony został „Rządowy program rozwoju północno wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024-2030”.

Jest to szansa na kolejne środki dla Gminy Wyryki. Aktywny udział w pozyskaniu kolejnych środków to obowiązek, który już niebawem nas czeka. Dofinansowanie będzie można otrzymać m.in. na poprawę infrastruktury drogowej oraz bezpieczeństwa drogowego, stworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej turystyki, poprawę stanu infrastruktury edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej. Program obejmie swoim zasięgiem 25 powiatów z 4 województw, będą to 184 gminy. Maksymalna kwota dofinansowania do jednego wniosku wyniesie 2 mln zł. Każdy samorząd będzie mógł otrzymać dotację na realizację maksymalnie 2 zadań inwestycyjnych.

Kontrole, sprawozdania, analizy

Od kilku lat realizujemy wiele zadań, nie tylko tych inwestycyjnych. Co za tym idzie każdy projekt wymaga procesu przygotowania, udziału w konkursie i realizacji, ale na tym się nie kończy – konieczne są procedury sprawdzające, czy nawet kontrole w miejscu ich realizacji. I tak w połowie marca mieliśmy dwudniową kontrolę sprawdzającą dotyczącą zakończonego już projektu senioralnego realizowanego w Bibliotece w Wyrkach. Mimo, jak zwykle w podobnej sytuacji wielu obaw, kontrola wypadła bardzo dobrze. Urząd Marszałkowski w Lublinie realizację zadania ocenił pozytywnie.

Pozytywną ocenę przeszedł także obiekt starej szkoły w Zahajkach. Tutaj przed wydaniem pozwolenia na użytkowanie swoje procedury sprawdzające przeprowadziło kilka instytucji, ocena końcowa jest bardzo dobra. Bardzo się cieszę, że ten obecnie nowoczesny obiekt już służy mieszkańcom, ale nie tylko – 16 marca odbył się tam turniej szachowy – warcabowy w którym uczestniczyło kilkadziesiąt osób również spoza naszej gminy.

Stypendia dla uczniów

W lutym po raz kolejny do uczniów naszych szkół, którzy osiągnęli w I semestrze średnią ocen co najmniej 4,75 trafiły stypendia przyznawane przez samorząd Gminy Wyryki. Bardzo się cieszę, że będąc

jeszcze radnym miałem przyjemność napisania uchwały pozwalającej na wprowadzenie w naszej gminie wyróżnień dla uczniów, które dziś wynoszą 200 zł dla uczniów klas IV-VI i 300 zł dla uczniów klas VII i VIII.

SPZOZ Adampol

Nowy aparat RTG i odnowiona pracownia z pewnością pomogą szpitalowi w realizacji misji dążenia do przywracania zdrowia, niesienia ulgi cierpiącym oraz zapewnienia opieki medycznej na jak największym poziomie.

Placówka jest ukierunkowana na diagnostykę i leczenie wszelkich schorzeń układu oddechowego, w tym gruźlicy. Posiada doświadczoną kadrę lekarską i pielęgniarską a teraz dzięki nowemu aparatowi RTG posiada również nowoczesne zaplecze diagnostyczne.

Aktualnie na Lubelszczyźnie jest jedną z dwóch placówek specjalistyczno-pulmonologicznych znajdujących się w sieci szpitali zajmujących się stacjonarnym leczeniem gruźlicy płuc.

Życzenia

Z okazji zbliżających się Świąt Wielkanocnych przyjmijcie najserdeczniejsze życzenia spokoju, radości oraz nadziei w życiu i wiary w dobro. Niech Zmartwychwstały Chrystus zawsze Wam błogosławi.

Miroslaw Torbica

POLSKI ROLNIKU – POLSKI OBROŃCO

Dlaczego rolnicy protestują? My rolnicy w obecnej sytuacji politycznej narzuconej nam przez eurokratów, przy bierności Polskich rządów, postanowiliśmy wyjść na granicę i ulice Polskich miast. Obecnie polscy rolnicy stają na granicy bankructwa poprzez brak opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej, co w niedalekiej przyszłości doprowadzi do upadku polskich, rodzinnych gospodarstw. Będziemy zmuszeni importować żywność z krajów trzecich. Czas pandemii wirusa Covid19 pokazał jak kruche i niepewne są łańcuchy dostaw o zasięgu globalnym. Inwazja Rosji na Ukrainę uderza w globalne rynki. Zrywa łańcuchy dostaw i zwiększa koszty produkcji. Dodatkowo polityka, którą chce narzucić nam Unia Europejska, w sposób szczególny i zamierzony doprowadzi do upadku europejskiej cywilizacji.

My rolnicy nie możemy pozostać bierni i siedzieć bezczynnie w domu. Dlatego razem z naszymi kolegami z różnych krajów wspólnoty europejskiej podjęliśmy walkę o byt każdego Polaka i każdego Europejczyka. Nasze postulaty są proste i łatwe do spełnienia.

1. STOP ZIELONEMU ŁADOWI I POLITYCE FIT FOR 55 - nie zgadzamy się z polityką UE w kierunku, który został zaplanowany w celu osiągnięcia docelowo zeroemisyjności w produkcji CO₂. Kraje Unii Europejskiej odpowiadają za 12 % produkcji CO₂ w skali globalnej. Polska odpowiada za 1% emisji CO₂, a biorąc pod uwagę że sama Chińska Republika Ludowa –Demokratyczna emituje 33 % ogólnoświatowej emisji CO₂. Polityka UE w zakresie ochrony środowiska osiągnęła już granice absurdu. W ramach np. Dyrektywy EPDB (dyrektywy budynkowej) w której każdy budynek będzie musiał osiągnąć cel zeroemisyjności do 2050r. Brak spełnienia tych norm doprowadzi do nałożenia kar na posiadaczy takich budynków, braku możliwości ich użytkowania i sprzedaży tych budynków.

Kolejna rzecz z którą walczymy jest zakaz rejestracji samochodów spalinowych. Chcą na siłę narzucić nam zakup samochodów elektrycznych. Ograniczenia te dotyczą także rolników. Proszę sobie wyobrazić przymus kilkugodzinnego ładowania ciągnika w okresach wzmożonych prac takich jak zbiór upraw, siewy gdzie każde opóźnienie powoduje straty.

Ostatnią ważną rzeczą którą chcą wprowadzić w ramach tych polityk, to ograniczenia spożycia i produkcji rolniczej. Ograniczanie produkcji poprzez obowiązkowe ugorowanie (obecnie jest to 4 %, docelowo 10 % powierzchni gruntów ornych ma być ugorowane), wprowadzanie ograniczeń w stosowaniu środków ochrony roślin i nawożenia (obecnie zużycie środków ochrony roślin w Polsce wynosi 2,5 kg/ha, gdzie w Holandii zużycie wynosi 8kg/ha) i wprowadzenie 25% produkcji ekologicznej na użytkach rolnych w całej UE. Doprowadzi to do

ograniczenia produkcji, wzrostu kosztów, ogromnej podwyżki cen żywności i wzrostu inflacji.

2. STOP IMPORTOWI PŁODÓW ROLNYCH Z UKRAINY I KRAJÓW TRZECICH - w momencie kiedy polscy i europejscy rolnicy stają przed wysokimi wzrostami kosztów produkcji, dochodzi do sytuacji gdzie na rynek europejski importowana jest ogromna ilość płodów rolnych z krajów które nie spełniają wyśrubowanych norm narzuconych przez UE. Rolnicy drugi rok z rzędu produkują żywność poniżej kosztów produkcji. Każdy z nas w większym lub mniejszym stopniu zainwestował w swoje gospodarstwa rolne, kupując sprzęt często biorąc kredyt, licząc na to że będzie mógł produkować i sprzedawać w cenach zapewniających godziwy dochód gospodarstwa. Importując produkty rolnicze z Ukrainy i innych krajów, gdzie koszt produkcji 1 tony jest dużo niższy niż w Europie, doprowadziło to do załamania cen w skupach.

Dodatkowo w krajach nie należących do UE stosowane są środki ochrony roślin zakazane od wielu lat przez polskie i unijne instytucje. Narracja mówiąca że na teren UE wjeżdża tylko to zboże które spełnia nasze normy to kłamstwo. Nie ma możliwości sprawdzenia każdej partii zboża które od momentu wybuchu wojny przekroczyło wschodnią granicę wspólnoty europejskiej na to czy były w nich stosowane zakazane ŚOR które są substancjami rakotwórczymi czy radioaktywnymi.

Dlatego my rolnicy od wielu miesięcy wychodzimy na ulice, broniąc nas wszystkich, nie tylko siebie przed tym wariactwem który przychodzi do nas z Brukseli. Z wielką chęcią wrócilibyśmy do swoich domów i do prac polowych, lecz nie możemy stać z boku i patrzeć na te działania, które uśmiercają rodzime gospodarstwa rolne. Biorąc przykład z naszych przodków, od rezurekcji Tadeusza Kościuszki po bitwę Warszawską, II wojnę światową i okres komunizmu, stajemy do walki, zachęcamy was do wspomagania nas i zrozumienia że „ od myszy po cesarza, wszyscy żyją z gospodarza”. I niech tak będzie cały czas.

Przepis – SZYNKA PASCHA

Za to świąteczne danie KGW Swańki z Wyruck otrzymało w 2022 roku prestiżową Perłę, niezwykle wyróżnienie za promocję dań szczególnie związanych z regionem. A jaka jest historia Szynki Pascha ??? Poczytajcie! Niniejsza treść stała się uzasadnieniem wpisania Szynki Paschy na listę produktów tradycyjnych regionu Lubelskiego.

Kuchnia Polska przez wieki była typowo mięsna.

W staropolskiej kuchni szlacheckiej królowały pieczenie, i to często ogromne – z łosia, jelenia czy dzika, zaś kuchnia chłopska była prostsza, skromniejsza, mniej okazała. Już Adam Mickiewicz pisał:

*„Za moich, panie czasów, w języku strzeleckim
Dzik, niedźwiedź, łoś, wilk, zwany był zwierzem szlacheckim.
A zwierzę nie mające kłów, rogów, pazurów
Zostawiano dla płatnych sług i dworskich ciurów”*

co znaczy, że wieprzowiny nie podawano się na stołach wykwintnych

Oskar Kolberg w 33 tomie „Dzieł Wszystkich” w I tomie opisującym Chełmszczyznę pisał: „Od Chełma, Włodawy - Na Wielkanoc (Węłykyjden) pieką paschę to jest dwie szynki wieprzowe złożone płasko do siebie, zszyte bokami i napchane wewnątrz hreczaną kaszą z pieprzem i okrasą.”

Maria Marciszewska w książce pt. „Doskonała Kuchnia” wydanej w Warszawie w 1929 roku pisze o „Szyńce pieczonej” w cieście z mąki żytniej przygotowywanej jako święcone na Wielkanoc. Pisze także o „Pieczeniu wieprzowej” twierdząc, że: „Do tej pieczeni doskonała jest kapusta kwaśna, ze słoninką duszona.” W innych przepisach Maria Marciszewska podaje sposób przygotowania mięsa i przygotowania kapusty: „Mieć ugotowaną i na słoninie uduszoną kapustę, wlać do rondelka trochę tłuszczu, pokrajać pieczeń w zrazy i ułożyć na tym tłuszczu warstwę zrazów, na to warstwę kapusty, i tak postępować, aż się wszystko wyłoży; nakryć, postawić na wolnym ogniu i dusić z godzinę, aby się tylko nie przypaliło”.

Alina Gniewkowska we „Współczesnej kuchni domowej” wydanej w 1927 roku potwierdza fakt pieczenia szynki w okresie Wielkanocy. W komentarzu do przepisu „Szynka pieczona” pisze: „Taka szynka służy na święcone na Wielkanoc”.

Hanna Szymandreska, już w bardziej współczesnych czasach, w małej publikacji pt. „Soczyste pieczenie” wydanej w 1999 roku potwierdza tradycyjny sposób przygotowania „Szynki Paschy”. Pisze ona: „Niezwykle ciekawa i efektowną formą pieczenia mięs są rolady. Podstawą rolady jest cienki płat mięsa pokryty farszem, a następnie ciasno zwinięty w rulon, owiązany nicią lub owinięty w folię i upieczony. Wieloskładnikowe farsze, nadają roladom wyrafinowany smak. Można je podawać na zimno lub na gorąco. Plastry rolady, ukazujące po przekroju kolorowe wnętrza, znakomicie ożywiają półmiski”.

Jak zrobić Szynkę Paschę, a no tak....

Potrzebne są składniki: Mięso wieprzowe – szynka, Kasza gryczana biała, Kapusta kiszona, Tłuszcz wieprzowy – skwarki, Grzyby suszone, Sól, Naturalne przyprawy: pieprz naturalny, ziele angielskie, liść laurowy, czosnek

Wykonanie:

1. Szynkę wieprzową przeciąć wzdłuż włókien robiąc z niej kieszonkę tzn. nie docinać brzegu do końca. Szynkę obtłuc tłuczkiem do mięsa z każdej strony. Oprószyć solą, pieprzem naturalnym, obłożyć liściem laurowym, zielem angielskim, czosnkiem pokrojonym w płatki. Odstawić w chłodne miejsce na 2 – 3 dni.
2. Grzyby suszone wymoczyć w wodzie przez 5-6 godzin. Pokroić w paski lub kostkę. Ugotować wywar z suszonych grzybów. Do wywaru dodać soli do smaku, liść laurowy, ziele angielskie, czosnek w proporcji 1kg kaszy – 1 litr wywaru. Krótko gotować. Dodać dużo skwarek ze słoniny lub boczku usmażonych z drobno pokrojoną cebulą. Odstawić w ciepłe miejsce, aby kasza dobrze napęczniała. Odczekać do wystygnięcia.
3. Przygotować kiszoną kapustę. Jeśli jest zbyt kwaśna można lekko obgotować. Odcedzić i dodać troszkę skwarek. Jeśli jest łagodna można jej nie obgotowywać.
4. Przygotować sznurek do osznorowania szynki. Szynkę oczyścić z liścia laurowego i ziela angielskiego, czosnek zostawić. Szynkę nadziać/wypchać wcześniej przygotowaną kaszą gryczaną i dokładnie osznorować. Wyłożyć do blachy.
5. Dokładnie obłożyć całą bryłę mięsa wcześniej przygotowaną kapustą kiszoną.
6. Piec około 2 godzin w piecu lub piekarniku w temperaturze 180 stopni.
7. Skonsumować – na ciepło jako danie lub zimno jako przystawka.

Życzymy Smacznego !!!

Humor

☺

Żona do męża: Musimy posprzątać dom na Święta będę potrzebować twojej pomocy mam nadzieję że nie masz innych planów ?

Mąż: Mam... Takie jak Jezus...

Żona: Co masz na myśli ?

Mąż: Zniknę w piątek i wrócę dopiero w niedzielę ..

☺

☺

W autobusie straszny tłok.

- No nie pchaj się pan na chama !

- O, przepraszam, nie wiedziałem z kim mam do czynienia.

☺

Rozmawia dwóch kolegów :

- Rozmowa z kobietą jest jak czytanie regulaminów bankowych.

- Dlaczego ?

- Bo na koniec, chociaż nic z tego nie rozumiesz, zgadzasz się na wszystko.

☺

Jasio pyta się nauczycielki:

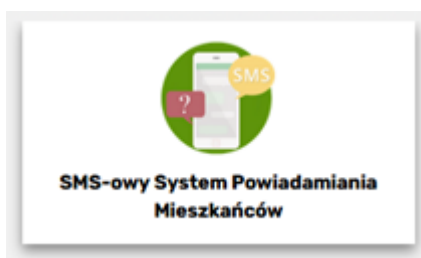
- Proszę Pani dlaczego na drzwiach pisze I klasa, a my siedzimy na twardych krzesłach ?...

SMS-owy System Powiadamiania Mieszkańców

Zachęcamy mieszkańców do zgłoszenia swojego numeru telefonu i korzystania z **bezpłatnego systemu informowania i ostrzegania**. Dzięki rejestracji w systemie odbiorca będzie otrzymywał wiadomości na swój telefon z informacjami o tym, co ważnego dzieje się w Gminie Wyryki:

- informacje o aktualnych projektach, inwestycjach, naborach wniosków
- wydarzenia kulturalne i sportowe (festyny, imprezy sportowe, koncerty i inne)
- informacje o spotkaniach w sołectwach oraz na terenie gminy Wyryki
- informacje z zakresu gospodarki komunalnej (np. zbiórka odpadów wielkogabarytowych, przerwy w dostawie wody, prądu)
- sytuacje kryzysowe w gminie zagrażające zdrowiu i życiu
- zagrożenia meteorologiczne lub hydrologiczne (np. burze, silne opady, silne wichury, śnieżyce i inne)

Zakładka do zgłoszenia znajduje się na stronie internetowej Urzędu Gminy Wyryki.

Wydawca:

Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej "Koalicja Kulturalna" w Wyrkach

Wyrki - Adampol 95

22-205 Wyrki

email: wyruckiewiesci@wp.pl

www.wyrki.com.pl

Zespół redakcyjny:

Justyna Torbic - redaktor naczelna

Ewa Jabłońska

Hanna Czelej

Mirosław Torbic

Marek Niedzielak

Copyright© "Wyruckie Wieści".

Wszystkie teksty zamieszczone w Wyruckich Wieściach mogą być cytowane i przedrukowywane wyłącznie po uzyskaniu pisemnej zgody redakcji, pod warunkiem podania źródła i przekazania redakcji egzemplarza publikacji z cytowanym tekstem.

Numer (25), Wyrki marzec 2024 r. Nakład: 500 egz.

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY